

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 május Hónapló

Parászka Boróka: Elsötétülés

Történik velünk valami most. Egy ideig szorongással, majd félelemmel követtem az eseményeket, de ahogyan nőtt a bizonyosság, hogy bekövetkezik az, ami bekövetkezik, úgy múlt el belőlem a szorongás is, a félelem is. Leszámoltam ezekkel, mint a sarokba szorítás, fegyelmezés eszközeivel. Maradt a tudomásulvétel, és a felismerés, hogy a tehetetlenségi erővel szemben semmilyen más eszköz nincs, mint az események pontos rögzítése. Akkor lesz érthető majd (egyszer, valamikor, nem tudni, mikor), hogy mi történik velünk, ha pontosan tudjuk, ki hol mit mondott, vagy nem mondott, ki hol volt, hol nem volt, tett, nem tett. Ha szétszálazzuk, arcokra és nevekre bontjuk a nagy közöset. Sem félni, sem szorongani nem szabad, ez az egyetlen esély a méltóság megőrzésére, ha nem is a menekülésre, de az ellenállásra. Kilépésre a megállíthatatlan események sorából.

Néhány éve még olyan közelinek tűnt az, hogy feloldódjanak a régi, öröklött, különböző családi-nevelési, majd közoktatási eszközökkel megőrzött, továbbadott ellentétek.

Abba születtünk bele, hogy ellenséges román világban élünk. Nekünk nem lehetnek román barátaink, és nem lehet román szeretőnk. A cigányoknak az ajtónk mögött a helye, legfennebb a csatornákat tisztíthatják, a kutunkat áshatják, és elvihetik ételmaradékainkat, levetett ruháinkat. Abba születtünk bele, hogy a zsidó szomszéd hűlt nyomáról sem beszélünk, nem emlegetjük, viszont teli torokból tudunk röhögni a zsidó, cigány és román vicceken is. A velünk mindig igazságtalan világ kiröhögni való, és ehhez nekünk, magyaroknak van teli torkunk. Mást sem tudunk, mint nevetni és hátat fordítani. Ennyi maradt nekünk, ennyit tartottunk meg magunknak.

Rettenetes dolog így élni. Börtön. Napi edzés kell ahhoz, hogy ellenségnek lehessen látni a világot, ami körülvesz. Iszonyú erőfeszítés kell ahhoz, hogy ne kívánja az ember a román szeretőjét. Hergelni a kutyát a kapu előtt elhaladó cigányemberre. Röhögni a zsidó viccen, és nem beszélni azokról a rég eltűnteokről, akiknek a házat még ma is „a zsidó házaként” nevezzük. Ehhez mind-mind, naponta erő kell. Az erőfeszítésbe, a családi-templomi-iskolai elvárásokba bele lehet fáradni, törni. Vagy bele lehet keményedni. Vagy uszító lesz az emberből, és jómagyar így. Vagy áruló, aki a román szeretőjével egyszer csak eltűnik, elbújik a románok között. És, ha ott sincs nyugalom (miért lenne?, arról felől nézve a „magyar világ” éppoly fenyegető), akkor házat lehet venni az olcsó telkes cigánysoron, vagy elmenni a világ másik felére, ahol tudják még és beszélnek arról, kié volt a magunk mögött hagyott zsidó háza.

Mi történik azokkal, akik sem menekülni, sem megfelelni nem akarnak? Csak úgy szabadulni ebből a családi rettenetből, hogy a családból (a templomi-iskolai kis világból, a „miénkből”) maradjon az, ami maradhat. Maradjon valami megtartható miénk. A történelmi emlékezet mégsem jelent önfelszámolást. A nagyapák emléke, zsidó viccekkel együtt valahogyan kezelendő. Így műveltetve, idegenül, távolian, és mégis nagyon jól ismerten, gyerekkori emlékként. Ebből lettünk, innen jöttünk. Hová megyünk? Milyen felszabadítónak tűnt a lehetőség,

hogy mindettől meg lehet szabadulni, valami nagy közös megtisztulás révén. Elérkezünk a normalitás közösen kijelölt helyére, idejébe, és onnantól kezdve könnyű léptekkel megyünk tovább, az addigival ellentétes irányba.

Nem olyan rég még hihető volt, hogy egyszer csak nevetünk a román szomszédal, munkatárssal való összezőrdüléseken, az üzengetéseken, az ökölrázáson. Abban az illúzióban éltünk (éltem!), hogy túl vagyunk a heveny betegségen, most gyógyulunk, mindenféle neveltséges, érthetetlen, törzsi lázalmokból. Az ezredforduló után volt néhány év boldog békeidő. Olyasmiről vitatkoztunk, hogy hogyan lehetséges a „modernizáció”, a „kultúrák határainak átlépése”, mit jelent a „multikulturalizmus”, mitől lesz valami „interetnikus”. Az „inter”, a „transz” szavak és eszmék divatba jövetelének, a békeérzet megerősödésének oka lehetett az uniós csatlakozás, a gazdasági fellendülés, a román társadalom évtizedek óta halogatott, sokszor kudarcot vallott modernizációja – sok minden.

Azt azonban kevesen sejtették (én biztosan nem), hogy ez a közeledés, kelet-európai közösségi konszolidáció mennyire törékeny, mennyire felszíni, és micsoda, bármikor beizzítható konfliktusok vannak a mélyben. Azt pedig, hogy ezek a konfliktusok merre visznek, kevesen látják. Nem az asszimiláció végez hamarosan az erdélyi magyar közösséggel, nem az elvándorlás. Hanem az önfelszámolás. A beszűkült világ tovább szűkülése és atomjaira esése. Hamarosan eljön az idő, amikor már nem csak a románok, zsidók, cigányok lesznek az ellenségek. Hanem a magyarok. A lezsidózott, le cigányozott, lerománózott magyarok.

A nacionalizmusok, a sovinizmusok, az antiszemitizmus, cigányellenesség napok alatt szökött megint szárba. El sem múlt sosem, csak szunyadt, régi-új formáját kereste. Nincs szabadulás, mert nincs a szabadulásnak itt sem tudása, sem kultúrája. És nincs rá akarat.

Mikor is kezdődött megint minden újra, előlről? A válsággal együtt? Amikor az uniós bizakodás gyengülni kezdett? Például 2009-ben, a Székelyföldön, amikor a tömbmagyar településeken cigány házakat gyújtottak fel az ott élő magyar falustársak. 2010-ben, amikor a román Új Jobboldal végigmasírozott Marosvásárhelyen? Ugyanebben az évben, amikor „Szégyelld magad, zsidónál vásároltál!” felirattal demonstrált egy „magyar honvédő” Csíkszeredában? Vagy 2011-ben Alsórákoson, amikor a református egyház papjai foglaltak állást és vonultak fel testületileg – a magyar közösség védelmében az ott élő cigányokkal szemben. Esetleg 2013-ban, amikor viszont a Jobbik, a Magyar Gárda vonult végig Marosvásárhelyen, ugyanott, ahol a román Új Jobboldal is három évvel korábban? Sok-sok dátum, esemény, mögöttük mind arcok, történetek, egymástól távoli helyszínek, és egymáshoz nagyon is közeli üzenetek. Egyre egyértelműbb, egyre határozottabb, egyre hangosabb mondatok.

A fent jelzett események mindegyikét közelről ismerem, a helyszíneken dolgoztam, az érintettek többségével személyesen beszéltem. Írtam az eseményekről tudósítást, eseteírást, készítettem képriportot, fogalmaztam tiltakozást, vagy éppen publicisztikát. Bevettem mindenféle retorikai eszközt, hasonlatokat, metaforákat, jelzőket – mindent, amitől azt vártam, hogy megérinti az olvasót, szembesíti a történetekkel, illetve azok elfogadhatatlanságával, segít visszatalálni ahhoz a békeidőhöz, amelyet – most belátom – rajtam kívül kevesen éreztek és hittek valóságosnak.

Nem sikerült, kudarcot vallottam, vallottunk mi nagyon kevesek, akik még mertünk és akartunk szólni. A közélet elvadulása az utóbbi években egyre intenzívebbé vált, egyre többen, egyre erőszakosabban fogalmaztak, nyilvánultak meg. Valószínűleg az is hozzájárult ehhez az elszabaduláshoz, hogy az utóbbi idők tapasztalata az volt: mindezt lehet, sőt nem csak lehet, de kifizetődő, népszerű, divatos. És fordítva: az, aki ellenáll, akinek más a véleménye, mások az elvárásai, a közösségi viszonyai, az nem divatos, nem kívánatos, elhallgattatandó, ellenség. A sorrend egyáltalán nem mindegy, az eltérő véleményekhez való viszony így változott az utóbbi

években. Néhány éve még csak elhallgatásra, oda nem figyelésre, nem válaszra számíthatott az, aki szembement a fő sodrással. Aztán nagyon is éles figyelem irányult arra, aki nem állt be a sorba. Különböző listákon találta magát mint „nemzetáruló”, „magyar ellenség”, visszaéltek a személyi adataival, telefonszámával, jól szervezett zaklatás, fenyegetés folyt az ellen, aki ellent mert mondani és állni. Olyan sokan nem kockáztatták ezt meg az elmúlt években, nem véletlenül. A közösségi belső terror a legfinomabb rétegekig eljutott.

Sokáig tartotta magát az az illúzió, hogy Erdély más, ide a magyar szélsőjobb csak importtal jöhetett be és telepedhetett meg. Hogy ennek a romlásnak, elsötétülésnek valami külső oka van. Ma már egyértelműen látni és tudni, hogy nem erről van szó. Erdély nem csak hogy nem más, de sokkal „olyanabb”, mint Magyarország. Ide nem kell behozni semmit, mert már eleve itt van, és nincs szabadulás. Ott van a kátéórákon, az elsőáldozók felkészítőjén, ott van a zsugorodó kisvilágok minden rétegében, erősítésként és igazolásként, ott van a családban, az eltemethetetlen és elsirathatatlan nagyapák örökségében.

Aki szembefordul, az nem egyszerűen áruló. Az nem jóvátételt akar, szabadulást a szégyenérzettől, menekülést a lövészárkokból. Az a fennállót fenyegeti, a zsidó-román-cigány viccekkel megerősített, fenntartott, belülről zárt gettó felszámolását. Ellenség. Mindenki ellensége, aki ebben a szűk világban, vagy ebből a szűk világból így, vagy úgy él.

Meg lehet élni ebből nagyon jól. Néhány hete a köztisztviselőben álló kolozsvári református lelkész, Ferenczy Miklós tett közzé üzenőfalán, húsvét vasárnap este, olyan propagandafilmet, amely a „zsidók felsőbbrendűségi tudatát” szemlélteti elrettentő példaként. A zsidók – így nagy általánosságban, ahogyan „a” magyarokról, románokról, cigányokról beszélni szoktunk – keresztény- és palesztinellenessége összefügg, általános és a szent iratok által kódolt e szerint a kis propagandaanyag szerint. Továbbosztói, kis erdélyi családunk ismert és közkedvelt tagjai a volt esperes bátorságát méltatták, és azt, hogy a zsidókkal szemben végre „kimondta az igazságot”. Hogy a megbélyegzésnek ez a körmönfont formája megalázó, elviselhetetlen, húsvét, kereszténység, sőt (kisebbségi) magyarellenes: ezt nem mondta senki. Rögzíteni kell a pillanatot, hogy ez történt. Mint ahogyan rögzíteni kell azt is, hogy Darvas-Kozma József csíkszeredai pápai káplán, a „székely zászlók” árnyékában, 2012. március 15-i ünnepi beszédében a „Salamon Rothschildokat” tette felelőssé az 1848-as forradalom bukásáért, és Trianonért is. Ma már mindezek beleférnek az ünnepi beszédekbe, a húsvét vasárnap esti üzenetekbe. Nem egy vagy két politikus eltévelyedései, nem valami ideológiai zárvány, kampány vadhajításai. Város- és faluvégi mindennapok. Az idősödő papok, lelkészek nem tesznek mást, mint előhozzák az erdélyi stelázsiából, ami ott van évtizedek óta. Ezért szeretik őket, ezért tisztelik őket, ez által az Erdély, ami. És akinek ellenvetése van, annak helye itt nincs.

Hiába fordulok szembe a vállalhatatlannal, hiába kérek jogorvoslatot, nem vállalhatja képviselőmet, magyarázta a kolozsvári szabadelvű ügyvéd, mert neki Ferenczy Miklós „családi ügyfele”, és a kampányát is beengedte a diplomába. Egyébiránt egyetért velem, és felháborítja, ami történik, de ezt csak kettőnk közt mondja, halkan. Ő az egyetlen szabadelvű, aki még mondott is valamit, a többiek hallgattak. Ne tiltakozzam ellene, mert csak magam alatt vágom a fát, és a zsidózó áldozat szerepét erősítem – üzenték mások, támogatóim. Ellenségeim, családom más üzenetét arról, hogyan tűnjek el, szűnjek már meg mást akarni, mint amibe beleszülettünk és nyomorodtunk – nem idézem. Nem idézhető hadüzenet. Az sem idézhető, amit sokan, nagyon sokan mondanak, írnak, szigorúan csak nekem, magánban, négy szemközt, hogy félnek. Egymástól rettegnek ennek a kis erdélyi családnak a tagjai. A családi ebédektől, az elsőáldozásoktól, a konfirmálásoktól rettegnek.

Ez történik most velünk, rögzítsük: felszámoljuk önmagunkat.

[Tetszik](#)

170 ember kedveli. Legyél te az első az ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **Parászka Boróka: Túlélők** A magyar sajtóban reneszánsza van az apokalipszisirodalomnak. Egyre-másra jelennek meg...
2. **Parászka Boróka: Húzzuk meg magunkat** Az egész Romániát behálózó magyar napilap, az Új Magyar Szó...
3. **Parászka Boróka: A köz szaga** Bevettem a közszolgálatot. Hosszas évek állnak mögöttem, bátortalan kísérletek, ostrom,...
4. **Parászka Boróka: Rózsák tere** A Vatra Romaneasca – az egykor hírhedt és félt –...
5. **Parászka Boróka: Nó szpík** Dédapám házában, ott, ahol kissé rögeszmésen olvsgattam a Buddenbrook-házat, volt...

Cimkék: **Parászka Boróka**